

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра практики англійської мови

МОВА ТІЛА

СИЛАБУС **вибіркового освітнього компонента**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта. Мова і література (англійська).
Освітньо-професійна програма	Середня освіта. Англійська мова
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальності	035 Філологія
Освітньо-професійна програми	Мова і література (англійська/німецька/французька). Переклад

Луцьк 2022

Силабус вибіркового освітнього компонента «МОВА ТЛІА» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка / 03 Гуманітарні науки, спеціальності 014 Середня освіта. Мова і література (англійська)/ 035 Філологія, за освітньо-професійною програмою Середня освіта. Англійська мова / Мова і література (англійська/німецька/французька). Переклад.

Розробник:

Малімон Леся Костянтинівна, доцент кафедри практики англійської мови, кандидат філологічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Гордієнко Ю. А.

Силабус нормативного освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри практики англійської мови (протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.).

Зміни до силабусу внесено на підставі рішення засідання науково-методичної комісії факультету іноземної філології (протокол № 7 від 03.02.2022 р.)

Зміни до силабусу внесено на підставі внесення змін до ряду Положень ВНУ імені Лесі Українки

Силабус нормативного освітнього компонента перезатверджено на засіданні кафедри практики англійської мови (протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.).

Завідувач

кафедри:

Коляда Е. К.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчального компонента
Денна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка 03 Гуманітарні науки 014 Середня освіта. Мова і література (англійська)/ 035 Філологія Середня освіта. Англійська мова/ Мова і література (англійська/німецька/французька). Переклад Бакалавр	Вибірковий 1
Кількість годин/кредитів <u>150 / 5</u>		Рік навчання <u>1</u>
		Семестр <u>1-ий</u>
		Лекції <u>24</u> год.
		Практичні (семінарські) <u>30</u> год. Лабораторні <u>-</u> год.
		Індивідуальні <u>-</u> год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Самостійна робота <u>86</u> год.	
	Консультації <u>10</u> год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання	Українська, англійська	

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчального компонента
Заочна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка 03 Гуманітарні науки 014 Середня освіта. Мова і література (англійська)/ 035 Філологія Середня освіта. Англійська мова/ Мова і література (англійська/німецька/французька). Переклад Бакалавр	Вибірковий 1
Кількість годин/кредитів <u>150 / 5</u>		Рік навчання <u>1</u>
		Семестр <u>1-ий</u>
		Лекції <u>8</u> год.
		Практичні (семінарські) <u>6</u> год. Лабораторні <u>-</u> год.
		Індивідуальні <u>-</u> год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Самостійна робота <u>118</u> год.	
	Консультації <u>18</u> год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання	Українська, англійська	

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові	Малімон Леся Костянтинівна
Науковий ступінь	кандидат філологічних наук
Вчене звання	доцент кафедри практики англійської мови
Посада	доцент
Контактна інформація	+380679763829

	malimon@vnu.edu.ua
	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi
Дні занять	Очні консультації: в день проведення лекцій / семінарських занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на електронні скриньки, зазначені в силабусі.

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Під час спілкування люди обмінюються інформацією на різних рівнях. Спілкування не вичерпується усними або письмовими повідомленнями. У процесі комунікації важливу роль відіграють манера поведінки партнерів, жести, міміка, погляд. Подібно іншим живим істотам, ми підкоряємося біологічним законам, які контролюють наші дії, реакції, мову тіла і жести. Дослідження доводять, що невербальні сигнали несуть у 5 разів більше інформації, ніж вербальні. Деякі жести є вродженими, інші – набутими, значення багатьох рухів і жестів є культурно обумовленим. Знання комунікативних, культурних та психологічних чинників, які впливають на мову тіла, допоможуть розпізнавати (читати) невербальні засоби спілкування та успішно здійснювати професійну діяльність.

2. Пререквізити/Постреквізити

Дисципліна є складовою частиною циклу навчальних курсів з теорії мовленнєвої комунікації, тісно взаємодіє з філософією, логікою, соціологією, педагогікою, психологією.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Ознайомити здобувачів вищої освіти із системою методів альтернативної комунікації, їх перевагами та особливостями, підготувати фахівців, здатних розуміти та застосовувати альтернативну та додаткову комунікацію задля полегшення розуміння вербальних повідомлень та забезпечення більш ефективної взаємодії з іншими людьми.

Методи викладання: пояснювально-ілюстративний метод, метод проблемного викладу навчального матеріалу, метод кейс-технологій, частково-пошуковий, дослідницький, інтерактивний, презентації, практики в спілкуванні, методи дистанційного навчання.

4. Результати навчання (компетентності).

До кінця навчання здобувачі вищої освіти будуть компетентними у таких питаннях:

знати: загальні уявлення про мову рухів тіла, особливості мови жестів різних народів, значення різних жестів, міміки, постави, зорового контакту, віддзеркалювання, а також рухів, пов'язаних з дотиком рук до різних частин обличчя; володіти інформацією про гендерні особливості невербальної поведінки особистості; усвідомлювати поняття різних зон та територій, аналізувати жести власницьких і територіальних претензій та бачити вибудовані захисні бар'єри.

Опанувавши поданий матеріал, здобувачі вищої освіти повинні

вміти: впливати на оточуючих за допомогою різних жестів, міміки, зорового контакту та положень корпусу тіла; застосовувати правильні жести у діловому спілкуванні, під час публічних виступів, у педагогічній діяльності; використовувати засоби ефективної взаємодії під час ділових переговорів та інтерв'ю.

5. Структура навчальної дисципліни.

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Сам. роб.	Кон с.	Форма контр./ бали
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Загальні уявлення про мову рухів тіла. Особливості мови жестів різних народів.	9	2	2		5		
Тема 2. Жести: рук та долонь	16	2	4		10		
Тема 3. Міміка. Зони обличчя.	10	2	2		5	1	
Тема 4. Значення жестів, пов'язаних з дотиком рук до різних частин обличчя	10	2	2		5	1	
Тема 5. Захисний бар'єр. Поза, постава, зсутулювання, їх залежність від соціального статусу	17	2	4		10	1	
Тема 6. Зоровий контакт. Віддзеркалення	10	2	2		5	1	
Разом за модулем 1	72	12	16		40	4	ДС/5+ ІРС/5+ Т/10+ ТР/10
Контрольна робота з модуля							20
Змістовий модуль 2.							
Тема 7. Зони та території. Жести власницьких і територіальних претензій	11	2	2		6	1	
Тема 8. Вплив на оточуючих за допомогою різних положень корпусу тіла	15	2	2		10	1	
Тема 9. Засоби ефективної взаємодії під час переговорів та інтерв'ю	15	2	2		10	1	
Тема 10. Способи штучного підвищення статусу	10	2	2		5	1	
Тема 11. Гендерні особливості	10	2	2		5	1	

невербальної поведінки особистості							
Тема 12. Жести та ділова взаємодія	17	2	4		10	1	
Разом за модулем 2	78	12	14		46	6	ДС/5+ ІРС/5+ Т/10+ ТР/10
Контрольна робота з модуля							20
Всього годин:	150	24	30		86	10	

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Сам. роб.	Кон с.	Форма контр./ бали
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Загальні уявлення про мову рухів тіла. Особливості мови жестів різних народів.	12	0,5	0,5		10	1	
Тема 2. Жести: рук та долонь	13	0,5	0,5		10	2	
Тема 3. Міміка. Зони обличчя.	13	0,5	0,5		10	2	
Тема 4. Значення жестів, пов'язаних з дотиком рук до різних частин обличчя	12	0,5	0,5		10	1	
Тема 5. Захисний бар'єр. Поза, постава, зсутулювання, їх залежність від соціального статусу	22	1	1		18	2	
Тема 6. Зоровий контакт. Віддзеркалення	13	1	1		10	1	
Разом за модулем 1	85	4	4		68	9	ДС/5+ ІРС/5+ Т/10+ ТР/10
Контрольна робота з модуля							20
Змістовий модуль 2.							
Тема 7. Зони та території. Жести власницьких і територіальних претензій	6,75	0,5	0,25		5	1	
Тема 8. Вплив на оточуючих за допомогою різних положень корпусу тіла	11,75	0,5	0,25		10	1	
Тема 9. Засоби ефективної	12,5	1	0,5		10	1	

взаємодії під час переговорів та інтерв'ю							
Тема 10. Способи штучного підвищення статусу	13,5	1	0,5		10	2	
Тема 11. Гендерні особливості невербальної поведінки особистості	7,75	0,5	0,25		5	2	
Тема 12. Жести та ділова взаємодія	12,75	0,5	0,25		10	2	
Разом за модулем 2	65	4	2		50	9	ДС/5+ ІРС/5+ Т/10+ ТР/10
Контрольна робота з модуля							20
Всього годин:	150	8	6		118	18	

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота охоплює 86/118 годин і спрямована на подальше формування лінгвістичної компетенції, розвиток та розширення світогляду здобувачів вищої освіти у мовознавчому аспекті, збагачення словникового запасу здобувачів вищої освіти, розвиток навичок правильного структурного оформлення усного та писемного лінгвістичного дискурсу.

Теми, що винесені на самостійну роботу, розглядаються на лекціях частково. Враховуючи специфіку теоретичного курсу, завдання з самостійної роботи для здобувачів вищої освіти факультету іноземної філології пов'язані з роботою над оригінальними текстами праць видатних лінгвістів.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Август Шлейхер «Компендій порівняльної граматики індоевропейських мов»	18/24
2	О.О. Потебня «Думка й мова»	18/24
3	Вільгельм Гумбольдт «Про різницю будови людських мов и його вплив на духовний розвиток людського роду»	18/24
4	Луї Єльмслєв «Мова й мовлення»	14/22
5	Леонард Блумфільд «Низка постулатів для науки про мову»	18/24
	Разом	86/118

IV. Політика оцінювання

Учасник освітнього процесу має дотримуватися навчальної етики, толерантно ставитися до всіх учасників процесу навчання, дотримуватися часових меж та лімітів навчального процесу.

При вивченні курсу здобувач вищої освіти виконує такі види робіт: вивчення лекційного матеріалу, опрацювання матеріалу на семінарах, виконання індивідуальних завдань, написання тематичних контрольних тестів.

Навчальний курс складається з трьох кредитів, які закінчуються **заліком**. Сумарна кількість балів, яку здобувач освіти отримує при засвоєнні змістових модулів за 100-бальною шкалою, визначає його підсумкову оцінку, яка відповідає: зараховано, незараховано з необхідністю повторного складання.

Поточне оцінювання, яке має на меті перевірку рівня знань здобувача освіти, здійснюється викладачем протягом семестру на лекційних і семінарських заняттях у межах змістового модуля. Поточне оцінювання включає в себе поточну роботу під час лекційних і семінарських занять (у кожному змістовому модулі – максимум по 5 балів за дискусію та по 5 балів індивідуальну роботу), оцінку за тести (максимум по 10 балів у кожному модулі), оцінку за тренінги (максимум по 10 балів у кожному модулі) та оцінку за контрольну роботу з модуля (максимум – 20 балів у кожному модулі).

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль, який здійснюється провідним викладачем, має на меті перевірку рівня знань здобувача вищої освіти під час виконання підсумкового тесту та усної відповіді у випадку незадовільної підсумкової семестрової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг. Семестровий залік виставляється, якщо здобувач вищої освіти протягом семестру набрав 60 балів і вище та погоджується з результатом, який він отримав за виконання робіт, передбачених силабусом.

Рівень знань за поточний і модульний контроль оцінюється в балах, фіксується у журналі після вивчення кожного змістового модуля. Підсумкова оцінка за національною шкалою заноситься в залікову відомість.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

Критерії оцінювання знань на семінарських заняттях

Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача освіти
5	Здобувач вищої освіти має системні, глибокі знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними положеннями, підсумувати сказане висновками. Здобувач вищої освіти вільно володіє спеціальною термінологією, грамотно ілюструє відповідь прикладами, вміє комплексно застосовувати знання з інших дисциплін.
4	Знання є достатньо ґрунтовними, він правильно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, встановлювати зв'язки між явищами, фактами, робити висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
3	Здобувач вищої освіти демонструє посередні знання основних положень навчального матеріалу. Відповідь у цілому задовільна. Здобувач освіти здатний аналізувати, порівнювати, робити висновки, наводити окремі приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях.
2	Здобувач вищої освіти демонструє низький рівень знань, здатний частково відтворити теоретичний матеріал відповідно до тексту підручника або лекції викладача, повторити за зразком певну операцію.
1	Здобувач вищої освіти може розрізняти об'єкт вивчення, фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, з допомогою викладача виконує елементарні завдання.

Критерії оцінювання знань на заліку

Залік складається з двох частин: 1) написання підсумкового тесту (максимум – 30 балів) та 2) усна відповідь (максимум – 30 балів).

В оцінці знань враховується:

- 1) достатність обсягу відповіді (повна, недостатньо повна, неповна);
- 2) обізнаність з основними поняттями, принципами, законами, правилами навчальної дисципліни;
- 3) логічність викладу матеріалу;
- 4) обґрунтованість власних міркувань;
- 5) уміння інтегрувати та диференціювати знання теоретичного матеріалу та застосовувати їх при виконанні практичних завдань.

Відповідь вважається *повною (30 балів)*, якщо здобувач вищої освіти повністю оволодів матеріалом, обізнаний з усіма поняттями і термінами навчального курсу і адекватно оперує ними під час відповідей на поставлені

питання, а також посиляється на наукові дослідження з навчальної дисципліни, ознайомлений зі спеціальною літературою; демонструє здатність аналізувати факти, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними положеннями, підсумувати сказане висновками.

Відповідь вважається *недостатньо повною (20 балів)* за умов непоганого володіння знаннями з навчального предмету. Відповідь здобувача освіти має бути правильною і обґрунтованою. Здобувач вищої освіти повинен продемонструвати знання теоретичного матеріалу, навички самостійної навчально-пізнавальної діяльності, здатність викладати матеріал в певній логічній послідовності. Допускаються незначні помилки, які не впливають на загальне розуміння викладеного матеріалу.

Відповідь вважається *неповною (10 балів)*, якщо продемонстровані знання з предмету носять фрагментарний і поверхневий характер. Теоретичні і фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Здобувач вищої освіти обізнаний з літературними джерелами з навчальної дисципліни, але не може дати достатньо критичної їх оцінки; допускає суттєві помилки, які порушують логіку викладення матеріалу.

Екзамен вважається *нескладеним* за умов неправильної або неповної відповіді, яка свідчить про нерозуміння поставленого завдання. Здобувач вищої освіти не володіє понятійно-категоріальним апаратом, необізнаний з літературою з навчальної дисципліни і допускає грубі помилки у викладенні матеріалу.

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Ділові контакти з іноземними партнерами: Навч.-практ. посібник для бізнесменів / уклад.: Ю.І. Палеха, за заг. ред. І.І. Тимошенка. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. 284 с
2. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. Київ : Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с.
3. Косенко Ю.В. Основи мовної комунікації: навч. посіб. Суми : СДУ, 2011. 187 с.
4. Курило О. Й., Розман І. І. Вербальні та невербальні аспекти спілкування. Молодий вчений. 2017. № 4.3. С. 114–118.
5. Малкова Т.М. Візуальна психодіагностика. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2018. 132 с.
6. Махній М. М. Невербаліка і культура. К. : Влох.ua, 2009.
7. Паславська А. Й. Невербальна сфера дії заперечення; міжкультурний аспект. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2022. № 53. Т. 1. С. 140–143.
8. Рибалка С. В. Мова міміки, поглядів, жестів. Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2006. 224 с.
9. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации: Монографическое учебное пособие. К.: ЦУЛ, «Фитосоциоцентр», 2002. 336с

10. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навч. посіб. 5-те вид. К.: Вікар, 2006. 223 с.
11. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 312 с.
12. Ekman P., Friesen W. V. Unmasking the Face: A Guide to Recognizing Emotions from Facial Expressions. Englewood Cliffs, New Jersey, 1975. 212 p.
13. Henley N. M. Gender as Culture: Difference and Dominance in Nonverbal Behavior: Perspectives, Applications, Intercultural insights. Lewinston, 1984. P. 351 371
14. Pease, Alan and Pease, Barbara. The Definite Book of Body Language. Buderim : Pease International. 2004. 386 p.
15. Додаткова література
  1. Шаравара Т. Коцур А., Сизоненко Н., Тагільцева Я. Психолінгвістичний аналіз структури асоціативного поля стимулу компетентність. Psycholinguistics. Психолінгвістика. Психолінгвістика: зб. наук. праць. Серія: Філологія. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М. 2018. Вип. 24 (2). С. 340-358.
  2. Bliss, C. (1965). Semantography (Blissymbolics). Sydney: Semantography Publications.
  3. Bloom, Y. (1990). Object symbols: A communication option. North Rock, Australia : North Rocks Press. 126 11. Conway, N. (1986).
  4. Deich, R.F. and Hodges, P.M. (1977). Language without speech. London: Souvenir Press.
  5. Johnson, R (1981). The picture communication symbols. Solana Beach, Ca.: Mayer-Johnson.
  6. Kiernan, C., Reid, B. and Jones, L. Signs and symbols. London: Heinemann.
  7. Nataliia Syzonenko & Yanina Tahiltseva. Psycholinguistic Analysis of the Structure of the Stimulus 'Competitiveness'. London journal of research in humanities and social sciences. 2022. Volume 22. Issue 7. P. 13–28.